

Krista Yrjölä

**TUNNUSTUS PAULIINA RAUHALAN
ROMAANISSA *TAIVASLAULU***

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Huhtikuu 2019

Sisällys

1 Johdanto	2
2 Kuka tunnustaa? Tekijäkuva ja odotukset	3
2.1 Käsitteiden määrittelyä: tunnustus ja todistus	4
2.2 Odotukset ja tekijäkuva	6
2.3 Henkilöhahmo ja lukijan odotukset	9
3 Vilja tunnustaa—Häpeä ja kehollisuus	11
4 Vastenmielinen keho	14
5 Aleksin häpeä	17
6 Lopuksi	19
Aineisto ja lähteet	20

1 Johdanto

Pauliina Rauhala sai vuonna 2013 ilmestyneellä, vanhoillislestadiolaiseen uskonyhteisöön sijoittuvalla esikoisromaanillaan *Taivaslaulu* (myöh. myös *TL*) suuren yleisön huomion. Hän voitti teoksellaan lukuisia palkintoja, ja siitä on tehty myös teatterisovituksia. Tunnustaminen viittaa itsestä kertomiseen ja siihen, että oma toiminta, tunteet tai ajatukset asetetaan muiden, ulkopuolisten, katseen ja arvioinnin alle. Tunnustaminen on toimintaa, se on puheakti, ja kaunokirjallisuudessa sen on katsottu liittyvän erityisesti omaelämäkerralliseen kirjalliseen esittämiseen. Rauhalan romaani on autofiktiivinen teos, ja lukeminen tapahtuu sen tiedon valossa, että kirjailija on itse ollut osa vanhoillislestadiolaista herätysliikettä ja elänyt tiiviisti yhteisön sisällä. Erityisesti lukijan asennetta ja odotuksia ohjaa tieto siitä, että kirjoittaja on eronnut yhteisöstä. Tämä asetelma läpäisee lukemista ja tulkintaa.

Tutkielmassani käsittelen kaunokirjallisen tunnustamisen tapaa tekstikatkelmien avulla. Pohdin, miten katkelmien tunnustuksellinen muoto liittyy päähenkilön kokemukseen omasta kehostaan ja uskonnollisen yhteisön sisäisten sääntöjen noudattamiseen sekä näiden kahden suhdetta naiseuden kokemiseen modernissa yhteiskunnassa. Erityisesti keskityn siihen, miksi ja mitä kirjan päähenkilöt, Vilja ja Aleks, tunnustavat. Tunnustaminen laajenee fiktion yli myös lukijan oletuksiin teoksen kirjoittajasta (tekijä), implisiittiseen tekijään ja siihen, mitä tekijä tunnustaa implisiittisen tekijän kautta. Vaikka tunnustus on nimenomaan puheakti, pohdin sitä, voidaanko joissain romaanin kohdissa tulkita myös tajunnankuvausta implisiittisen tekijän tunnustuksena, eli jonkinlaisena epäsuorana puheaktina, joka on osoitettu lukijalle. Tekijän tunnustus muuttuu paikoin symboliseksi, joten pohdin implisiittisen tekijän tunnustuksen motiiveja, ja sitä mitä *ei* voida sanoa suoraan ja miksi.

Taivaslaulu on saanut lestadiolaisyhteisöltä sekä kiittävää että tuomitsevaa palautetta. Rauhala on sanonut haastatteluissa, ettei palaute hetkauta häntä (Gustafsson, 2018), sillä hän ei enää usko liikkeen opetuksiin. Siksi onkin kiinnostavaa, miten jotkin *Taivaslaulun* tulkintaan liittyvät avainasiat on kerrottu symboliikan keinoin suoran kertomisen sijaan. Tutkimuksessani käytän Michel Foucault'n (1998) tunnustuksen käsitettä. Tunnustusta tutkiessani pohjaan pääasiassa Peter Brooks'n (2000) teokseen ”*Troubling*

Confessions – Speaking Guilt in Law and Literature” ja kiinnitän huomiota siihen, miten lukijalle rakentuu tiettyjä odotuksia Peter Rabinowitzin (1987) teorian mukaisesti.

Taivaslaulussa on useita erilaisia tekstityyppejä ja sisäkkäiskertomuksia. Lisäksi se on tulvillaan intertekstuaalisia viitteitä esimerkiksi Kantelettaresta ja Raamatusta. Kokonaistulkinnan kannalta teoksen alku ja loppu muodostavat yhden mahdolliset avaimet tulkintaan – erityisesti implisiittisen tekijän näkökulmasta. *Taivaslaulussa* tunnustaminen tapahtuu kahtalaisesti: sekä yksilöltä yksilölle että yksilöltä yhteiskunnalle. Tunnustusten kautta kritisoidaan sekä suljettua yhteisöä ja sen sääntöjä, että toisaalta ympäröivää yhteiskuntaa, jonka omat lainalaisuutensa jollain tapaa ovat yhtä lailla – joskin eri tavalla – kahlitsevia ja määrääviä. Teoksen päähenkilö Vilja elää näiden kahden maailman ristipaineessa.

Romaanin keskiössä on Viljan ja Aleksin rakkaustarina. Teoksen päähenkilö on noin 30-vuotias Vilja, joka on elänyt koko elämänsä vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen jäsenenä. Viljalla on neljä pientä lasta ja hän tulee uudelleen raskaaksi lähes aina välittömästi edellisen lapsen syntymän jälkeen. Teoksen päätarina kertoo, miten Vilja saa tietää odottavansa kaksosia ja pikkuhiljaa uupuu suurperheen arkeen. Viljan mielenterveys järkkyy ja hän joutuu sairaalaan. Toinen hahmo kertomuksen keskiössä on Viljan aviomies Aleks, joka pyrkii tukemaan vaimoaan yhteisön normien sallimissa puitteissa ja samalla suree vaimonsa identiteetin muuttumista ja asteittaista katoamista.

2 Kuka tunnustaa? Tekijäkuva ja odotukset

Taivaslaulussa tunnustamisella on kaksi tasoa tunnustamisen uskonnollisen kontekstin vuoksi; se mikä on tunnustus uskovaiselle, on aivan eri kuin vaikkapa ateistille tai tapakristitylle. Teoksessa ”kunnon” lestadiolainen kantaa hiljaisella voimalla ja ylpeydellä taakkansa. Implisiittinen tekijä sen sijaan tunnustaa, että hänestä ei siihen ole. Samaan aikaan myöskään tavallinen maailma materialistisine ja pinnallisine ihanteineen ei ole vaihtoehto.

2.1 Käsitteiden määrittelyä: tunnustus ja todistus

Michel Foucault'n (1998) mukaan ihminen on tunnustava eläin. Nykyihminen on kasvanut tunnustamisen kulttuurissa, ja jo lapsena meitä kehoitetaan tunnustamaan rikkeemme ja usein pyytämään samalla anteeksi. Tunnustaminen liittyy siis sekä sen kontrolloimiseen, mitä ylipäätään on luvallista tehdä että tunnustuksen vastaanottajan valtaan lohduttaa tunnustajaa; tunnustettuaan lapsi saa vanhemmiltaan vastalahjaksi anteeksiannon. (kts. myös Brooks, 2000, 2.)

Anteeksianto ja armo tunnustajaa kohtaan nousevat kristillisestä traditiosta ja tunnustaminen liittyy vahvasti yksilön identiteetin muodostumiseen. Nämä kummatkin ovat kiinnostavia seikkoja *Taivaslaulun* kohdalla. Jos jotakin tunnustetaan, on asia erityisen painava. Koska tunnustus aina ikään kuin annetaan tunnustuksen kuulijalle tuomittavaksi, se jättää tunnustajan vastaanottajan armoille. Peter Brooks (2000) on tutkinut tunnustusta sekä tosielämässä että kaunokirjallisuudessa. Tosielämän tunnustuksista yleisimpiä esimerkkejä ovat kirkollinen rippi ja lain edessä tunnustaminen. Koska tunnustus ei ole sidottu mihinkään tiettyyn kirjalliseen muotoon, sen erottaa muista puheteoista asian merkittävyys – sisällöllinen paino – tunnustuksen tekijälle, vastaanottajalle tai mahdollisesti yhteisölle. Tunnustus siis määrittyy sen sisällöllisen voiman kautta. Mikä tahansa ilmituotu teko ei ole tunnustus, vaan tunnustamisesta voidaan puhua silloin, kun kertoja tuo ilmi jotain erityisen painavaa, erikoista tai epäkonventionaalista. (Kujansivu & Saarenmaa, 2007.)

Peter Brooks'n mukaan tunnustaminen tekona on inhimillisesti merkittävä siksi, että samalla kun ihminen tunnistaa itsensä syylliseksi, hän saa mahdollisuuden vapautua syyllisyydestä (Brooks, 2000, 2). Sekä Foucault että Sigmund Freud määrittävät tunnustamisen erityispiirteeksi sen syyllisyyden tunteista vapauttavan voiman:

Tunnustus on [--] diskurssirituaali, jossa puhuva subjekti on myös lausuman subjekti. Tunnustus on myös valtasuhteessa paljastuva rituaali, sillä sitä ei tehdä ilman, että ainakin ajatellusti on läsnä toinen osapuoli, joka ei ole pelkkä

keskustelukumppani: tuo toinen osapuoli on instanssi, joka tunnustusta edellyttää, joka siihen pakottaa, joka sitä arvioi ja tulee tuomitsemaan, rankaisemaan, armahtamaan, lohduttamaan ja sovittamaan. [--] Tunnustus on siis rituaali, jossa pelkkä ulkoisista seurauksista riippumaton julkilausuminen saa lausujassa aikaan sisäisiä muutoksia: se tekee hänestä syyttömän, lunastaa hänet vapaaksi, puhdistaa hänet, päästää hänet pahasta, vapauttaa hänet ja lupaa hänelle pelastuksen. (Foucault 1998, 49.)

Kyseessä on siis performatiivinen teko, jolla on psykologinen konteksti.

Tunnustuksen käsitteeseen liittyy erottamattomasti todistus. Todistamalla kuvataan usein esim. traagisia yhteiskunnallisia tapauksia, rikoksia tms. Siinä missä tunnustusta pidetään klassisesti totena, on todistuksen autenttisuus häilyvämpi. Todistukseen kuitenkin liittyy tunnustusta voimakkaammin ns. *vaatimus totuudesta*. Tunnustaminen on aina autenttista, koska sen suunta on sisältä ulos. Todistuksella suunta sen sijaan on tavallaan ulkoa ulos; todistus vain pyörähtää todistavan subjektin kautta. Todistuksen tarkoitus on vakuuttaa sen vastaanottaja totuudenmukaisuudestaan. Kuitenkin totuuden ja sen kertomisen välinen yhteys vaikuttaa esitetyn totuuden luonteeseen (Kujansivu, 2007, 223). *Taivaslaulu* sijoittuu autofiktio lajityyppiin, ja siksi on merkittävää kuinka totena, eli autenttisena, tarina koetaan.

Marginaaliyhteisöjen kuvauksia aletaan helposti lukea dokumentin viitekehyksessä tai todistuksena tapahtuneesta. Niissä yksilö alkaa helposti määrittää koko yhteisöä ja yhteisöjen monimuotoisuus tyypistyy tiettyyn stereotypiaan. Valtaväestöstä kertova kaunokirjallisuus luetaan helpommin yksilötason tarinana. Kuitenkin esimerkiksi todistuksen autenttisuus on aina kyseenalainen. *Taivaslaulun* kontekstissa kirjoitetun tekstin voi kuitenkin ajatella tarjoavan jonkinlaisen kurkistusluukun valtaväestöltä suljettuun yhteisöön, ja siinä on vääjäämättä mukana tekijän tietoiset valinnat ja lukijan ymmärrys tekijän taustasta. Ulkopuolelta kirjoittaminen antaa vapautta – eli valtaa. Lestadiolaisuus on uskonto, joka nimenomaan toteutuu sanojen ja puheen kautta.

Lestadiolaiset myös lukevat keskimäärin paljon; kuitenkin liikkeen sisällä on vähän kirjailijoita. Kirjailijat joutuvat katsomaan asioita useista eri suunnista. (Nissilän haastattelu, Tulusto, Yle, 2018.) Taivaslaulussa ulkoa päin ja eri suunnalta katsoo Aleks, joka todistaa bloginsa kautta lestadiolaisliikkeen toiminnasta.

Koska todistus tapahtuu aina kielen kautta – eli se on ainakin jossain määrin subjektiivinen näkemys totuudesta – se ei pysty puhdistumaan täysin epäilyksistä, jotka todistajan subjektiviteetti sen ylle langettaa. Todistuksen luonteeseen liittyy voimakkaasti myös valta – nimenomaan vallankäytön yläpositiosta käsin. Koska todistukselle ominaista on pyrkimys totuuden välittämiseen, on todistajalla siis valtaa. Tunnustus sen sijaan jättää tunnustajan vastaanottajan armoille. Ja vaikka tunnustus voi olla väärä, on tunnustus itse aktina aina totuudenmukainen (kts. myös Kujansivu 2007; Foucault; Brooks).

2.2 Odotukset ja tekijäkuva

Vanhoillislestadiolaisuus on Suomen suurin herätysliike ja Rauhala on kertonut tuntevansa sen perinpohjaisesti. Tapauksessa, jossa teoksen kirjoittajalla on itsellään omakohtainen kokemus elämästä kirjan aihepiirissä, nousevat erityiseen asemaan ne oletukset ja odotukset, joita lukija tekee tulkinnessaan suhteessa kirjoittajaan.

Lukeminen on poliittista. Siihen vaikuttavat lukijan kulttuuriset, sosiaaliset, yhteiskunnalliset ym. arvot sekä aiempi tietopohja. Myös kirjoittaminen on poliittista. Implisiittisen tekijän kautta kirjoittajalla on mahdollisuus tarjota tietynlaista maailmankuvaa lukijalle. Lukijan taustatiedot – ja sitä kautta siis myös oletukset kirjoittajasta – suuntaavat luetun tulkintaa. Peter Rabinowitzin (1987) mukaan kaunokirjallisessa teoksessa voidaan nähdä tietty dynaaminen muoto (*Rules of Configuration*). Tässä muodossa lukija on voimakkaasti mukana ja hän oivaltaa lukiessaan tiettyjä sääntöjä ja tekee tiettyjä oletuksia lukemastaan. Nämä oletukset voivat täytyä täysin tai osittain. Ensimmäinen näistä säännöistä koskee sitä, mihin lukijan huomio kiinnittyy aivan aluksi, kuten teoksen nimi,

alku ja loppu. *Taivaslaulussa* on erillinen prologi ja epilogi. Niistä seuraavaksi.

Nainen oli järkyttävän kaunis. Alekski olisi halunnut keinua naisen kanssa kahden. [-] Välissä oleva vatsakin vei tilansa. [-] Alekski mietti, mikä oli se hetki, jolloin hänestä alkoi tuntua, että hänen rakkautensa aiheutti kärsimystä. Että nainen oli uskollisena ja työteliäänä hänen vieressään, heidän kodissaan, mutta samalla hiljaa jähmettyi ja katosi. (*TL*, 10.)

Katkelma on teoksen prologista ja siinä on Aleksin näkökulma. Tämä luo odotuksen lukijalle siitä, että Alekski tulee olemaan merkityksellinen hahmo tarinassa. Prologissa Alekski seuraa Viljaa sekä tässä hetkessä että ikään kuin yleisesti suunnaten odotuksia kohti tarinan kehitystä ja luoden odotuksia tulevan kannalta. Alekski suree vaimonsa puolesta sitä, miten tämän vartalo on saanut jo kestää liikaa. Hän katsoo naisen naurua ja keinuntaa, kunnes keinuminen pysähtyy, linnut lakkaavat laulamasta ja aurinko verhoutuu, samoin naisen katse. (*TL*, 9–10).

Romaanin epilogi vastaa prologiin. Teoksen lopussa Vilja saa oman huoneen, ateljeen, jossa voi jatkaa lasten saamisen vuoksi jäänyttä maalaamista. Itse epilogissa kerrotaan Viljan näkökulmasta uskonyhteisöstä luopumisesta. Epilogi purkaa metaforisin keinoin sitä, miten "[v]anhoillislestadiolaisen uskon raskain risti on rajoittamattoman lisääntymisen vaatimus. Se määrittää perheiden ja etenkin naisten elämän täysin." (*TL*, 225.) Epilogi käy läpi Viljan koko tarinan ja tarinan lopussa Vilja luopuu uskonyhteisöstä. Kuitenkin Viljan henkilökohtainen usko syvenee.

Epilogi on sisäistarina kuopankaivajanaisesta. Vilja kaivaa kuoppaa ja vierestä seuraa vakava tummahiuksinen mies, Alekski. Ennen kaivuutyön alkamista Vilja maalaa vielä taulun, joka on valoisa ja lämmin. Sitten alkaa työ, josta keho ensin kärsii, sitten tottuu. Vilja antautuu kaivamiselle intohimoisesti ja kaivuutyö etenee. Pikkuhiljaa Viljan voimat kuitenkin ehtyvät, mutta hän ei anna periksi. Tummahiuksinen mies katsoo häntä silmät tummina rinkuloina ja pyytää lopettamaan. Vilja ei lopeta ennen kuin herää sairaalassa.

Onneksi viimeiset lohkareet on saatu nostettua kuopasta (Vilja on synnyttänyt kaksoset). Kaivaminen on metafora synnytyksille, joka kuuluu kaikille naisille. Työ on raskasta ja muut tarkkailevat sen suorittamista. Viljan kaivaminen jää kesken, ja hän käy usein ”kuopalla itkemässä surullisesti päättynyttä työtä” (TL, 278). Vilja kokee syyllisyyttä toisten kaivajanaisten raskaasta työstä ja kaipaa työtään, mutta pikkuhiljaa hän alkaa unohtaa kaipuun syvyyksiin. ”Se oli ollut hyvin vaarallinen kuilu meille kaikille. Se oli ollut liian vaativa hanke minun keholleni ja mielelleni” (TL, 280). Lopulta luolassa alkaa myös versota elämää ja sinne tulvii valoa. Toipuminen alkaa linnuista, joita Vilja seuraa. Lintu symboloi perinteisesti vapautta. Lopussa surutyökseen Vilja luo kuopan kokonaan umpeen. Kuoppa on seurakunta. Linnut ovat oma, vapaa usko.

Kiinnostavaa on, miksi seurakunnasta luopuminen kerrotaan symbolisen sisäistarinan avulla. Mistä syystä sitä ei kerrota lukijalle suoraan? Epilogi on kuitenkin teoksen ainoa kohta, jossa näin selkeästi käytetään symboliikkaa ja jossa henkilöhahmotkin ovat vaihtuneet: Vilja onkin ”kuopankaivaja” ja Aleks ”tummasilmäinen mies”.

Kun uskonnollisessa yhteisössä itse elänyt – ja ennen kaikkea sen hylännyt – ihminen kirjoittaa *Taivaslaulun* kaltaisen teoksen, on kyseessä ainakin jollain tasolla poliittinen teko. Tekijä tiedostaa kirjoittaessaan kohdeyleisönsä ja sen, että myös yhteisön jäsenet lukevat teosta. Siksi lukijan oletus siitä, kuka teoksessa milloinkin tunnustaa, on tärkeä. Vaikka Rauhala on sanonut, ettei häneen vaikuta yhteisön sisällä teoksesta käyty keskustelu, on varmaa, että teoksen syntyyn tieto yleisöstä on vaikuttanut. On tietoinen päätös, että teoksessa päätös sterilisoinnista on nimenomaan Aleksin, ei Viljan. Lisäksi se, että yhteisöstä irtautuminen kerrotaan symbolisesti sen sijaan, että se kerrottaisiin suoraan, on poliittista. Tekijä ei näin hyökkää yhteisöä vastaan, vaan kuvaamalla kuopankaivajanaisen tarinan jopa sadunomaisin keinoin, hän etäännyttää yhteisöstä eroamisen tosielämästä. Kun kyseessä on koko elämän mullistava päätös ja sekä elämäntavan että -arvojen muutos, on toki mahdollista, että sanat arkikielen tasolla pakenevat tällaisia ihmisen sisäisiä henkisiä ja hengellisiä prosesseja. Sadun ja symboliikan maailma myös pehmentää lukijan saamaa informaatiota ja korostaa päätöksen vaikeutta. Eroamista ei voida kertoa suoraan, sillä aihe on yksinkertaisesti sekä henkilökohtaisella tasolla liian vaikea että poliittisesti tulenarka.

2.3 Henkilöhahmo ja lukijan odotukset

Seuraavaksi käsittelen erästä toista Peter Rabinowitzin (1987) lukemisen sääntöä. Se on merkityksenannon sääntö, joka seuraavissa tekstikatkelmissa luo odotuksia metaforisin keinoin. ”Ei ne oo matoja ollenkaan vaan perhosentoukkia, Alekski selitti lopulta, suruvaipan toukkia” (TL, 16). Suruvaipan toukat kotitalon pihalla luovat lukijalle odotuksen siitä, että jotain pahaa saattaa tapahtua. Samalla ne luovat toiveikkaan odotuksen siitä mahdollisuudesta, että teoksessa tapahtuu muutos:

Perhosilla on meille tärkeää asiaa, Vilja selitti. Joskus elämä muuttuu. Joskus täytyy myös luopua. Niin kuin nyt. Perhonen on vain hetken toukka. Sitte se koteloituu, kasvattaa siivet ja lentää pois. Niin kuuluu olla. Ihmisen tehtävä on oppia hyväksymään perhosen kasvu ja lento, vaikka se on vaikeaa, kun tekisi mieli pitää omana. Elämässä on joskus tilanteita, jolloin omasta tärkeästä joutuu luopumaan toisen edun vuoksi. Sitä paitsi perhosta voi silti rakastaa, vaikkei se ole purkissa. Eikö perhosen lento näytäkin kauniimmalta niityllä? (TL, 28.)

Edellinen katkelma on Viljan puhetta. Teoksen edetessä sekä Vilja että Alekski joutuvat luopumaan: Alekski steriloi itsensä vastoin lestadiolaisia oppeja ja sekä Vilja että Alekski erotetaan uskonyhteisöstä. Kohdassa korostuvat rakkaus uskoon ja yhteisöön – mutta myös niiden haavoittavuus ja lopulta yhtälön mahdottomuus.

Lukijan odotukset ovat TL:n tapauksessa välttämättä poliittisesti latautuneet. Teoksessa kuitenkin tarina toimii ehkä jossain määrin konfiguraatiota vastaan, sillä lopulta ratkaiseva päätös ei ole naisen kädessä, kuten lukija saattaa odottaa, vaan ratkaisevat teot ovat miesten päätöksiä. Teoksessa on myös odotuksia luovia merkkejä siitä, että mahdollisesti jotain peruuttamatonta, kuten jonkun kuolema, tulee tapahtumaan, mutta myös tämä odotus rikotaan. Kun Vilja on juoksulenkillä raskaana ollessaan, hän kaatuu. ”Kaikkein vahvin on nainen joka juoksee.” (TL, 116). Kun nainen ei olekaan vahva, vaan kaatuu, voivat odotukset suuntautua siihen suuntaan, että nainen ei ole vahva. ”Tämä oli

jäähyväisjuoksu. Piti tuntea vielä kerran vapaus. Piti hyvästellä oma keho” (TL, 121). Kun juoksusta luovutaan kokonaan, luovutaan voimasta ja jättäytyään yhteisön sääntöjen armoille.

Juoksemista seuraavassa luvussa tytär Kaisla luo odotuksia nukkeleikillään. Viljaan vertautuva Katariina-nukke on kuolemansairas, ja reaali maailmassa Vilja joutuu suljetulle osastolle ja toivoo kuolemaa. Viljan ollessa suljetulla osastolla kirjoittavat Vilja ja Alekski toisilleen kirjeet. Kirjemuoto on puheakti, joten siitä voi lukea tunnustuksellisuutta. Ensin esitellään Viljan kirje, jossa hän kertoo kuolevansa ja tunnustaa sen, miten ”[e]lämässä vaikeinta oli se, että kauneimpaan läheisyyteen liittyi kipein pelko” (TL, 214). Viljan kirjettä seuraa odotusten näkökulmasta kiinnostava kohta: seuraavassa luvussa Kaislan nukkeleikissä Katariina on kuollut. Lukija epäilee näin käyneen myös Viljalle. Sitten seuraa Aleksin kirje, jossa hän ei luovuta Viljaa kuolemalle, vaan tekee maallisen ratkaisun vastoin uskoaan ja Viljalta lupaa kysymättä. ”Lupaa ettet kuole! Minä lupaan että saat levätä. Et kuoleman sylissä vaan minun. Minäkin osaan laulaa tuutulauluja” (TL, 224). Lupaus levosta asettaa odotuksia siitä, että Alekski tekee joitain ratkaisuja, voimallisempiakin kuin lastenhoitaja, jonka Alekski hankkii perheelleen avuksi. Lopulta käy ilmi, että Alekski on hankkinut sterilisaation.

Tapauksessa, jossa teoksen kirjoittajalla on itsellään omakohtainen kokemus elämästä kirjan aihepiirissä, nousevat erityiseen asemaan ne oletukset, joita lukija tekee tulkinnassaan suhteessa kirjoittajaan.

Autobiografia kirjallisena välineenä toimii tietoisien ja oman tunnon äänelle alttiin kirjallisen itsetutkiskelun ilmentymänä. Sen tarkoitus ei tyhjene kirjoittajan identiteetin paljastumiseen, vaan päin vastoin sen tarkoitus on provosoida autobiografista fiktiota tuomaan esiin perimmäisiä eettisiä kysymyksiä ”toisen” (eli henkilöahmon) ilmentymän kautta”. (Wu, 2013, 120; suom. KY).

Taivaslaulun lukija tulkitsee tekstiä tietoisena tekijän taustasta, ja toisaalta myös tekijä on ollut tietoinen lukijakunnastaan teosta kirjoittaessaan. Rabinowitzin auktoriaalisen

(authorial) yleisön, eli tekijän tarkoittama yleisön (Mikkonen) ajatuksena on se, että todellinen lukija omaa riittävän määrän samoja kielellisiä, kulttuurisia ja tiedollisia ominaisuuksia kuin oletettu yleisö. Tämä takaa sen, että lukija voi lukea teosta mielekkäällä tavalla ja ymmärtää sitä. Lisäksi lukija tuntee kirjallisuuden lajityyppejä siinä määrin, että hän pystyy sijoittamaan lukemansa teoksen johonkin kaunokirjallisuuden genreen. *Taivaslaulu* on autofiktio, jossa kerronnallinen yleisö samaistuu jossain määrin henkilöihin ja ikään kuin uskoo fiktiivisen maailman ja uppoutuu tarinaan – kuitenkin tulkiten väistämättä samalla kaunokirjallista fiktiota tekijän historian valossa. Rabinowitzin termi ”fiktio esteettisen kokemuksen kaksitasoisuus” kuvaa sitä, miten tekijän tarkoittama yleisö toisaalta tietää lukevansa fiktiota ja toisaalta antautuu uskomaan fiktion maailman ja sen lainalaisuudet. (Mikkonen, 2011; Rabinowitz, 1987.)

3 Vilja tunnustaa—Häpeä ja kehollisuus

Naisen kehon ja siihen liittyvän häpeän kautta *Taivaslaulu* kritisoi vanhoillislestadiolaisten parissa vallitsevaa ehkäisykieltoa. Tässä luvussa pohdin kehollisuuden ja häpeän pakkoliittoa *Taivaslaulussa* ja sitä, miten Vilja pyrkii tunnustamalla lievittämään kokemaansa häpeää. Koska naisen alistamisella ja häpeään saattamisella on vallankäytöllinen päämäärä, laajenee teoksen temaattinen anti puhtaan rakkaustarinan lajityypin yli koskemaan myös yleisemmin tasa-arvoon ja naisen asemaan liittyviä kysymyksiä. (kts. Koho, 2016.)

Taivaslaulussa naisen seksuaalisuuteen, äitiyteen ja oikeuteen päättää omasta kehostaan liittyä vallan kautta voimakas häpeä; yksityinen, uskonyhteisöön suuntautuva sekä ympäröivään yhteiskuntaan suuntautuva. Yksityinen häpeä liittyy henkilökohtaisista unelmista perheen ja yhteisön hyväksi luopumiseen.

Itken tauluja jotka jäivät maalaamatta ja runoja jotka jäivät lukematta. Itken nuoruutta joka loppui liian nopeasti ja keski-ikä joka siintää liian kaukana. Itken

lapsia jotka jäävät sylittämättä ja miestä joka jää suutelematta. (TL, 170.)

Taivaslaulu on feministinen teos. ”Itketyt taulut” ovat mukana sekä Viljan ja Aleksin rakastuessa ja aivan lopussa, kun pari ei enää kuulu yhteisöön ja Viljan toipuminen alkaa. Vilja saa kotiinsa oman huoneen, ateljeen. Intertekstuaalinen viittaus Virginia Woolfin *Omaan Huoneeseen* laajentaa tasa-arvokysymyksen teoksen ulkopuolelle ja kontekstoi sen sukupuolten välisen tasa-arvon kehityksen historiaan.

Taivaslaulu kuvaa maailmaa, jossa naisen keho kolonialisoidaan ja häneltä otetaan pois oikeus tehdä päätöksiä oman elämänsä suhteen (Koho, 2016; Nissilä, 2013). Yhteisön paine saa yksilön alistumaan yhteisön sääntöihin, jopa vastoin omaa sisintä tahtoaan. Alistuminen aiheuttaa häpeää ja se muovaa ja voi pahimmillaan vahingoittaa ihmisen identiteettiä. Häpeä on impulssi puheaktille (Foucault, 1990), siksi Vilja tunnustaa.

Olen rakastellut elämässäni yhden miehen kanssa enkä häpeä sitä. En häpeä rakkautta, joka on kestänyt haparoivan tutustumisen. En häpeä rakkautta, joka on jaksanut arkisen tottumuksen. En häpeä rakkautta, joka ei kyllästy, kun lapset syntyvät. En häpeä rakkautta, joka ei kavahda vanhenemista. En häpeä rakkautta, joka ei sitoudu vain toistaiseksi, kunnes parempi onni ja suurempi mielihyvä osuvat kohdalle. En häpeä luottamusta, jota ei ole rikottu. (TL,37.)

Edellisessä katkelmassa päähenkilö Vilja listaa asioita, joita hän ei häpeä. Lista on pieni puheenvuoro uskonnollisen elämäntavan puolesta, eikä siinä sellaisenaan ole nähtävissä mitään tunnustuksellisuutta; näin jokaisen lestadiolaisyhteisön jäsenen tuleekin romaanin tarinan perusteella kokea ja ajatella. Teksti voidaan kuitenkin lukea yksityisenä tunnustuksena lukijalle. Häpeä nimittäin liittyy vahvasti tunnustamiseen. Tunnustamalla jotakin, eli saattamalla se yleiseen tietoon, voidaan lieventää häpeää. Jos tekstissä toistuva ”en häpeä” olisi korvattu sellaisella muodolla, kuin ”olen ylpeä”, olisi sisällön tunnelataus eri.

Katkelma on päähenkilön tajunnan kuvausta, ei suora puheakti. Koska kyseessä ei ole puheakti, jonka vastaanottaja määrittänyt tunnustuksen vastaanottajaksi, voidaan kysyä, kenelle sisäinen tunnustus on tehty ja kuka sen oikeastaan tekee? Jos ajateltaisiin, että kyseessä on tunnustus Jumalalle, ei varsinaista ulkoista tai kirjallista puheaktia tarvittaisi; Jumala näkee ja kuulee ihmisen ajatukset. Koska Jumala siis näkee ihmisen sisälle, ei Jumalalle ole tarvetta tunnustaa. Näin ollen kyseessä on implisiittisen tekijän tunnustus yhteiskunnalle – puolustuspuhe uskonnollisen elämän hyville piirteille. Tässä näkyy teokselle muutenkin monin tavoin tyypillinen dualistisuus: se että ne asiat, joita ei hävetä, tuodaan esiin, viittaa siihen, että juuri niitä toisaalta hävetään. Tässä kohdassa sekä häpeä-muodolla että sen negatiolla on merkitystä kielellisissä valinnoissa. (kts. myös Karttunen 2008.)

Vilja kokee uskonsa ja elämäntapansa vuoksi voimakasta eriytymistä muusta yhteiskunnasta, jossa ihmiset ovat avoimen seksuaalisia ja jossa myös naiset luovat uraa tasavertaisina miestensä kanssa. Useassa romaanin kohdassa Vilja sureekin sitä, että on jatkuvien raskauksiensa vuoksi joutunut luopumaan urahaaveistaan ja myös oikeudestaan tehdä valintoja oman vartalonsa suhteen. Lisäksi hän kokee ei-uskovaisten ja tapakristittyjen säälivät katseet kaikkialla oman yhteisönsä ulkopuolella. Modernissa yhteiskunnassa jokaisella on oikeus vaihtaa puolisoa, olla usean kumppanin kanssa tai valita esimerkiksi lapsettomuus. Häpeä-sanalla valinnasta johtuen voi tekstikatkelman nähdä tunnustuksena. Vilja tietää, että modernin naisen tulisi ehkä hävetä sitä, että hän päättää jakaa koko elämänsä vain yhden miehen kanssa. Hän ei kuitenkaan häpeä. Teksti on tunnustus lukijalle ja samalla se on kommentti lestadiolaisen elämäntavan hyvien asioiden puolesta.

Seuraavassa katkelmassa sisällöllinen jännite muodostuu jälleen negaation kautta:

”En osta itselleni ulkomuotoa, en rakenna elämäntarinaa enkä harjoittele elämäntapaa. Ulkomuotoni on minulle suurelta osin annettu, tarina kasvaa minussa ilman käsikirjoitustakin ja hallinnan sijaan keskityn pikemminkin luopumiseen. En kulje ihmismarkkinoilla. Minulla ei ole mitään niillä esiteltävää.

En pue monta merkkiä päällekkäin. En syö pieniä annoksia kalliissa ravintoloissa. En seuraa vaihtuvia muotivirtauksia, muuta kotini sisustusta kuuden kuukauden välein tai aloita joka syksy erikoista harrastusta. Miksi ihmisen tyttären jokainen osa pitää muokata?” (TL, 35–36.)

Lestadiolaisperheessä eletään keskimääräistä voimakkaammassa kieltojen ympäristössä; on tanssikielto, televisionkatselukielto, uskonlahkoon suuntautuvan kriittisen ajattelun kielto. Eräs teoksen pääteemoista on lestadiolaisessa uskonyhteisössä noudatettava ehkäisykielto ja teos kritisoi sitä. Negaation kautta esittäminen tukee kirjallisena muotona kieltämisen teemoja ja jälleen osoittaa ne asiat, mitä ei tehdä niiden sijaan, joita tehdään.

Samalla kun teos kyseenalaistaa tiukkaa uskonnollista raamia, jonka sisällä ihmiset elävät, se arvostelee myös nyky-yhteiskunnan vaatimuksia naista kohtaan. Vilja voi pahoin yhteisössä, mutta myöskään ympäröivä, moderni elämä ei kiinnosta häntä. Hän kokee, että naiset kilpavarustelevat kauneudessa ja muovinen maailma penetroi teennäisyytensä ihmisyyteen – erityisesti naiseuteen. Vilja ei halua vaihtuvia rakastajia eikä treenattua vartaloa. Hän ei häpeä sitä, että on rakastellut vain yhden miehen kanssa. Meisyyttä rakennetaan me vastaan muut -ajattelulla ja asettumalla marginaaliin. Myös Jumalan valtakunnan ja todellisen maailman väliin piirretään selkeä raja. (kts. myös Nissilä, 2013.)

4 Vastenmielinen keho

Teoksessa yhteen kietoutuvat äitiys, naiseus, ruumiillisuus ja häpeä sekä niiden eri representaatiot. Kaikki edellä mainitut suhteutuvat valtaan. Vallankäyttö taas ilmenee erityisesti siinä, miten yksilö eristetään muista. Uskonlahko erottaa perheyksiköt muusta yhteiskunnasta rakentamalla tietynlaista erityistä meisyyttä muun muassa yhteisössä käytetyn kielen ja rituaalien avulla.

Yhteisön sisäistä meisyyttä rakennetaan kontrollilla ja jopa henkisellä väkivallalla. Yhteisön

jäsen pidetään kuuliaisena yhteisön säännöille pohjavireen omaisesti ylläpitämällä pelotetta siitä, että yksilö suljetaan yhteisön ulkopuolelle. Samalla ulkopuolinen maailma pyritään näyttämään uhkaavana syntien ja houkutusten tyysijana, jonka vaikutuksille alttiiksi ajautuminen on varma tie kadotukseen. (Nissilä, 2013.)

Vilja kokee yhteisön ulkopuolisen maailman katseet tuomitsevinä ja halveksivina. ”Ei voi olla totta, se on paksuna taas, lopettakaa, saatana, jo se sikiäminen, se on luonnotonta ja vastenmielistä” (TL, 135). Viljan kehoon kohdistuu raakoja yleistyksiä ja leimaamista. Kun nainen alistetaan vain synnytyskoneen rooliin, ryhtyy hän elämään ”hyväksikäytetyssä vuorovaikutuksettomuuden tilassa”. Tällainen kehollinen tila tuottaa ihmiselle häpeänkokemuksen. (Koho, 2016, 205.) Naiset ovat synnytyskoneita ja heidän toinen toistaan seuraavat raskautensa on näkyvä merkki muulle yhteiskunnalle heidän alistetusta asemastaan. Kun suhdetta kehoon leimaavat pelko ja inho, astutaan abjektin vyöhykkeelle. Abjekti on ruumis vailla sielua, jotain poisheitettävää, mätää ja vastenmielistä. (kts. myös Gross, 1990.) Teoksessa Viljan kokemukset omasta vartalostaan on lähes poikkeuksetta kuvattu kielteisiksi tai poisannetuiksi. Joko Vilja on tahdonvastaisesti raskaana tai imettää lasta.

Seuraavassa katkelmassa yhdistyvät pääteemat, eli kehollisuus ja häpeä. On merkityksellistä, kuka sanoo ja mitä, joten erityisesti se, että päähenkilö Vilja puhuu katkelmassa omalla äänellään, tuo siihen enemmän sisällöllistä voimaa kuin mitä saavat esimerkiksi kaikkietävän kertojan äänellä kerrotut asiat. Kyseessä ei kuitenkaan ole suora puheakti, vaan tajunnankuvaus ja Viljan sisäinen puhe.

En haluaisi lähteä kotoa minnekään. [--] Pelkään katseita, jotka kohdistuvat minuun. [--] Viileät ja arvioivat katseet hytisyttävät pitkään. En ole enää hän. Olen vain se jolla on ne. [--] Näiltä katseilta en ole sen paremmin suojassa seuroissa, kaupungilla kuin pihapiirissäkään. (TL, 134.)

Viljan ruumis muuttuu jatkuvien raskauksien myötä ensin objektiksi, sitten jopa abjektiksi; joksikin epämiellyttäväksi ja vastenmieliseksi. Katkelmassa, samaan tapaan kuin

edellisessäkin lainauksessa, korostuu Viljan häpeän tunne oman raskaana olevan vartalonsa suhteen. Kodin ulkopuolella Vilja kokee olevansa turvaton. Koti on yksi harvoja paikkoja, jossa Vilja tuntee olevansa turvassa ja rakastettu. (Koho, 2016, kts. myös Gross, 1990.)

Edellisestä katkelmasta voi implisiittisesti lukea myös viittauksia siitä, millaisia ennako-odotuksia yhtäältä yhteiskunnalla, toisaalta uskonyhteisöllä on naisena olemisesta ja miten nämä odotukset aiheuttavat häpeää ja riittämättömyyden tunteita yksilössä. Päähenkilö Vilja joutuu tunnustamaan itselleen olevansa vain väline uuden elämän syntymiselle. Tässä tapauksessa Vilja antaa itsensä kaikkien häntä katsovien armoille: lukijan, yhteiskunnan ja uskonyhteisön. Kohta on merkityksellinen siitä syystä, että se korostaa Viljan ulkopuolisuutta ja sitä, miten hänellä ei ole sen paremmin valtaa päättää omasta kehostaan tai siitä, millaisia katseita se saa osakseen kuin mahdollisuutta piiloutua katseilta – ne seuraavat häntä kaikkialle. ”Häpeään saattaminen on erityisesti autoritääristen yhteisöjen käyttämä keino pitää ihmiset tottelevaisina” (Koho, 197). Tähän kiteytyykin yksi teoksen pääsanomista.

Minä tuuvin tuttuani. Liekuttelen lintuani. Ihanaistani imetän. Lapsi lepää rinnalla, syö ahnaasti, huokaa ja ynähtelee. Hän pitelee pienillä käsillä kalleimpaansa, kalpeaa pehmeää täysikuuta. Nyt on hyvä tässä, vatsa vatsaa vasten, kuuhunaja kielen päällä. (TL, 11.)

Tässä katkelmassa on voimakkaan turvallinen ja intiimi lataus. *Taivaslaulun* syvimmit turvallisuuden tunteet liittyvät juuri kotiin ja erityisesti lapseen, joita kuvataan usein luontotermein, mm. metsän eläimin. Koti on paikka, jossa ihminen on luonnollisimmillaan, mutta kuten luontoon, liittyy myös kotiin ja fyysiseen läheisyyteen jatkuvasti raadollinen pelko raskaaksi tulemisesta. Katkelma jatkuu kääntyen kohti negatiivista. Luku päättyy seuraavasti: ”Tuuti lasta tuonelahan. Lasta lautojen sylihin.” (TL, 13). Rakkauden tilaan ei voi jäädä – se on vain hetkellinen, kunnes järkkyy, muuttuu tai katoaa. Luku on jälleen leimaavan dualistinen; asiat tapahtuvat kahteen suuntaan. Teoksessa kaikuvan implisiittisen tekijän ääni on perusolemukseltaan juuri tällainen: toisaalta se kritisoi

yhteisöä, toisaalta sen ulkopuolista maailmaa. Toisaalta on tarve perustella, miksi lannistavaan sääntöpakkoon on suostuttu, toisaalta puolustaa sääntöjen tuomaa turvaa: vaikka kahlitsevatkin, niin samalla yhteisön säännöt myös suojaavat.

5 Alekski häpeää

Taivaslaulussa eivät häpeä vain naiset: myös Alekski kokee häpeää. Hän häpeää puhujaksi nimitettyä isäänsä ja samalla sitä, miten isästä voi nähdä sen, ettei tämä olisi tahtonut yhteisön hänelle myöntämää saarnaajan asemaa. Kuitenkaan näin ei saisi tuntea, sillä Jumalan työ on tärkeintä, ja Jumala myös näkee ihmisen ajatukset ja tunteet. Ristiriitoja rakentamalla tuodaan esiin ylisukupolvinen, myös miesten kokema, häpeä. Se, että myös miehet häpeävät korostaa teoksen tasa-arvon puolesta puhuvaa sanomaa.

[--] ja Alekski oli ujo ja kiusaantunut kun isä vain puhui ja puhui, ihan kuin tämä ei olisi oma isä ollenkaan, ja hän toivoi ettei isä katsoisi häntä yhtään kertaa silmiin. Eikä tämä katsonut. (*TL*, 34.)

Alekski löytää vapauden kirjoittamisesta, sanoista. ”Yhtäkkiä kaikella oli merkitys. Ruoho tuntui enemmän ruoholta ja sade sateelta, kun oli joku jolle kertoa niistä” (*TL*, 110). Hän ymmärtää, että asioiden kyseenalaistaminen ja pohtiminen eivät sulje välttämättä pois sitä, että ihminen voi samalla uskoa Jumalaan. Tasa-arvon teema kutoutuu teokseen myös intertekstuaalisella tasolla. Alekski löytää vapautensa kirjoittamalla, Vilja taas maalaamalla. Näissä voi nähdä rinnastusta Virginia Woolfin *Omaan huoneeseen* sekä yleismaailmallisesti ajatukseen sukupuolten välisestä tasa-arvosta, sillä sekä nainen että mies teoksessa kaipaavat ja löytävät omat äänensä ja oman tilansa; Vilja saa ateljeen, Aleksilla on bloginsa.

Blogitekstit ovat suoria puheakteja, joiden kautta Alekski sekä tunnustaa että todistaa. Kielen – ja sitä kautta myös ajattelun – kontrollointi on myös yksi alistamisen muoto, joka

laajenee naisten synnytyskone-alistamisen yli kaikkien yhteisön jäsenten kontrollointiin.

Viime viikkoina olen tuntenut olevani kuin Winston Smith, joka elää suljetussa yhteisössä: Jäseniä valvotaan kaikkialla, heille jaetaan propagandaa ja heidän liikkeitään tarkkaillaan. Kontrolli ulottuu kieleen ja ajatteluun asti. On luotu oma kieli, jonka tarkoituksena on tehdä ajatusrikoksesta eli epäilemisestä ja kritisoimisesta mahdotonta. (TL, 258.)

Sekä Vilja että Aleksin tunnustavat kahteen suuntaan: sekä lukijalle että Jumalalle. Aleksin pitämä blogi on olennainen osa romaania. Blogissaan Aleksin pohtii anonymisti lestadiolaisuuden naista alistavia puolia. Alussa hieman irralliselta tuntuvien blogiosuuksien tarkoituksenmukaisuus selviää teoksen loppua kohden. Lopussa Aleksin jää kiinni uskonyhteisölle blogistaan ja Vilja ja Aleksin erotetaan yhteisöstä. Aleksin hahmo on romaanin tulkinnan kannalta tärkeä, sillä hän oikeastaan päätyy pelastamaan vaimonsa hengen. Huomion arvoista on se, että pariskunta eroaa herätysliikkeestä Aleksin toiminnan vuoksi. Viljan alkaessa toipua Aleksin isä tulee käymään kylässä pariskunnan luona. Syy vierailuun on, että Aleksin on jäänyt kiinni blogin pitämisestä ja uskonyhteisön oppien kyseenalaistamisesta. Hän perustelee blogiaan sillä, että uskoo rehelliseen keskusteluun. Blogi on Aleksin ”oma huone”. Koska yhteisössä suurin rakkaus tapahtuu vain seurakunnassa ja uskossa, ei Aleksin isä ei edes huomaa uusia lapsenlapsiaan. ”Isä, miksi sää puhut rakkaudesta ainoastaan silloin kun hylkää?” (TL, 252).

Aleksin on joutunut ottamaan vastuun jo nuorena, kun hänen isästään tuli saarnamies. Kukaan perheessä ei ollut iloinen käänteestä, sillä se merkitsi sitä, että perheen talous joutui tiukemmalle ja äiti jäi lasten kanssa enemmän yksin. Aleksin isä kuitenkin omaksui hänelle annetun roolin ja teoksen lopussa itse on yhtenä karkottamassa poikaansa yhteisöstä. Tässä korostuu se, miten usko ja yhteisön päätökset menevät yksilön tahdon ja toiveiden edelle. ”Olen ikään kuin tullut kaapista: nämä ovat minun ajatukseni, ne jotka kätkin vuosia” (TL, 258). Blogiosuuksissa Aleksin tunnustaa ja implisiittinen tekijä todistaa. Teoksessa painotetaan, että sanottamisen ja puheen valta vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä on miehillä. *Taivaslaulu* ei kuitenkaan ole pelkästään kriittinen, vaan se pyrkii

monin tavoin myös selittämään, miksi ihmiset ylipäätään tahtovat kuulua yhteisöön.

6 Lopuksi

Taivaslaulu on poliittisesti latautunut teos, jonka tarkoituksellisen dualistiset ominaisuudet sekä näyttävät lukijalle asioita että samalla pehmentävät näkyä. Poliittisesta olemuksesta johtuen tuodaan teoksessa asioita ilmi kiertoteitse; niistä voidaan puhua negaation kautta tai symbolisesti. Sekä tämä että kaksijakoisuus korostavat tekijän autenttista roolia sekä todistajana että tunnustajana: toisaalta halutaan näyttää yhteisön turva, toisaalta sen raadollisuus. Tunnustaminen ja todistaminen tapahtuvat kahteen suuntaan: sekä ulkopuoliselle yhteiskunnalle että sisäänpäin uskonyhteisölle.

Teos ottaa kantaa siihen, millaisia ennakko-odotuksia yhteiskunnalla on naisena olemisesta ja miten myös nämä odotukset – erityisesti uskonnollisen yhteisön sääntöjen rinnalla – saattavat aiheuttaa häpeää tai ristiriitaisia tunteita yksilössä. *Taivaslaulussa* sekä Vilja että Aleksis tunnustavat, mutta myös tekijällä on sekä omat tunnustuksensa että todistuksensa. Tekijän tunnustuksen ottaa vastaa uskonyhteisö, jonka armoille hän itsensä jättää. Yhteisön ulkopuolinen yleisö ovat muut lukijat. Heille teos toimii todistuksena sekä vanhoillislestadiolaisen elämäntavan puolesta että vastaan. Tekijä siis ikään kuin häpeää kahteen suuntaan – toisaalta kohti vanhaa uskonyhteisöä, jossa on elänyt, toisaalta liberaalin modernin yhteiskunnan katsetta. Kiinnostavaa on se, miten nimenomaan poliittinen valinta on ollut se, että todistus tehdään miehen näkökulmasta, tunnustus naisen. Jos tunnustaja antaa itsensä vastaanottajan armoille ja odottaa armahdusta, onko merkityksellistä, että teoksessa pääasiassa tunnustaa nainen – ja tunnustus on juuri se muoto, joka suuntautuu yleisölle uskonyhteisön sisällä pyytäen armoa.

Aineisto:

Rauhala, Pauliina 2018 (2013). *Taivaslaulu. Romaani*. Helsinki: Gummerus Kustannus Oy.

Lähteet:

Brooks, Peter 2000. *Troubling confessions. Speaking guilt in law and literature*. The University of Chicago: The University of Chicago Press, Ltd., London.

Foucault, Michel 1998. *Seksuaalisuuden historia: Tiedontahto. Nautintojen käyttö. Huoli itsestä*. (*La volonté de savoir – Histoire de la sexualité I*, 1976. *L'usage des plaisirs – Histoire de la sexualité II*, 1984. *Le souci de soi – Histoire de la sexualité III*, 1984.) Suom. Kaisa Sivenius. Tampere: Gaudeamus Kirja.

Gross, Elizabeth 1990. The Body of Signification. Fletcher, John & Benjamin, Andrew (edit.), *Abjection, Melancholia and Love – The Work of Julia Kristeva*. London and New York, Routledge, 80–103.

Karttunen, Laura 2008. A Sociostylistic Perspective on Negatives and the Disnarrated: Lahiri, Roy, Rushdie. *Partial Answers*, vol.6, no.2. John Hopkins University Press, 419–441.

Koho, Satu 2016. Syyllisyyttä, pelkoa ja häpeää vaiennetussa kehossa – Tunteiden tiloja Pauliina Rauhalan romaanissa *Taivaslaulu*. Helle, Anna & Hollsten, Anna 2016 (toim.), *Tunteita ja tuntemuksia suomalaisessa kirjallisuudessa*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 195–220.

Kujansivu, Heikki 2007. Todistuksen totuus – Tapaus Rigoberta Menchú. Kujansivu, Heikki & Saarenmaa, Laura (toim.), *Tunnustus ja todistus – Näkökulmia kahteen elämän esittämisen tapaan*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 223– 239.

Kujansivu, Heikki & Saarenmaa, Laura 2007. Tunnustus ja todistus omaelämäkerrallisen esittämisen muotoina. Kujansivu, Heikki & Saarenmaa, Laura (toim.), *Tunnustus ja todistus – Näkökulmia kahteen elämän esittämisen tapaan*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 7–20.

Mikkonen, Kai 2011. Tekstianalyysin ja lukukokemuksen mahdoton yhtälö. *Avain*, 1 / 2011, 38 –53.

Nissilä, Hanna-Leena 2013. Kolonisoitu keho, yhteisöllinen minuus. Myllykoski, Matti & Ketola, Mikko (toim.), *Lestadiolaisuus tienhaarassa*. Vartija 2013. Helsinki: e-kirjajulkaisu, 61–69.

Rabinowitz, Peter J. 1987. *Before Reading: Narrative Conventions and the Politics of Interpretation*. Cornell University Press.

Saarenmaa, Laura 2007. Tunnustava sukupuoli – Pamela ja Justine puhemylyssä. Kujansivu, Heikki & Saarenmaa, Laura (toim.), *Tunnustus ja todistus – Näkökulmia kahteen elämän esittämisen tapaan*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 85 – 103.

Wu, Kai-Su 2013. Decomposing the Authoritative Author: Truth and Confession in J. M. Coetzee's *Foe* and *Summertime*. *Tamkang Review*, vol.43, no.2. Gale: Literature Resource Center, 107–128.

Sähköiset lähteet:

Tuan, Yi-Fu 1930. Oxford University Press, 2013.

[<http://www.oxfordreference.com.helios.uta.fi/view/10.1093/acref/9780199599868.001.0001/acref-9780199599868-e-1939>] (tarkistettu 11.1.2019)

Gustafsson, Miia 2018. Artikkele Ylen verkkosivulla, julkaistu 18.3.2018,
(tarkistettu 9.1.2019)

Tulusto, Anna 2018. Kulttuuricocktail, julkaistu 15.3.2018,

[<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/03/15/kotimaisen-proosan-lestadiolaiskuvaukset-ovat-tirkistysikkunoita-suljetun>] (tarkistettu 9.1.2019)

101 kirjaa-ohjelma, Yle Areena, Pauliina Rauhalan haastattelu, julkaistu 3.1.2017,

[<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/01/03/pauliina-rauhala-taivaslaulu-koe-vanhoillislestadiolainen-tragedia>] (tarkistettu 9.1.2019)